

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મુનિનંજાપ્પા અને અન્ય

વિરુદ્ધ

આર. મેન્યુઅલ અને અન્ય

એપ્રિલ ૧૧, ૨૦૦૧

[એ.પી. મિશ્રા અને યુ.સી. બેનર્જી, ન્યાયમૂર્તિઓ]

હિન્દુ લો:

હિન્દુ સક્સેસન એક્ટ, ૧૯૫૬: કલમ ૧૪(૧).

હિન્દુ સ્ત્રી—તેણીના મિલકતના અધિકારો—સંપૂર્ણ કે મર્યાદિત—વાદગ્રસ્ત મિલકત વાદી અને તેના ભાઈને તેમના જીવનકાળ દરમિયાન ભોગવવા માટે તબદીલીના કોઈ અધિકાર વિના વિલ દ્વારા આપવામાં આવી હતી—વિલમાં એવી શરત પણ રાખવામાં આવી હતી કે જો તેમને પુત્ર જન્મે તો તેવો પુત્ર તબદીલીના અધિકાર સાથે સંપૂર્ણ માલિક બનશે—જો કે, ભાઈ કોઈપણ પુરૂષ સંતાન વિના મૃત્યુ પામ્યો—વિધવાને તેના પતિની મિલકતમાંથી ભરણપોષણનો કોઈ પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતો અધિકાર નહોતો—ત્યારબાદ, વિધવાએ સામાવાળાઓની તરફેણમાં વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપ્યો—તેની કાયદેસરતા—કોર્ટે ઠેરવેલ કે: ભાઈ અને તેની વિધવા બંને મિલકત, ટ્રસ્ટમાં, તેમના લગ્નથી પુત્ર જન્મે તેવા સંજોગોમાં તે પુત્રને સોંપવા માટે ધરાવતા હતા—વિધવાનો આવો મર્યાદિત અધિકાર કલમ ૧૪(૧) ના આધારે ક્યારેય સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમી શકે નહીં—જો કે, આવો મર્યાદિત અધિકાર માત્ર ત્યારે જ

સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમી શકે જો વિધવા પાસે તેના પતિની મિલકતમાંથી ભરણપોષણનો કોઈ પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતો અધિકાર હોય—ત્યારબાદ, વિધવાને સામાવાળાઓની તરફેણમાં મિલકત તબદીલ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી—તેથી, સામાવાળાઓની તરફેણમાં મિલકતનું વેચાણ કાયદેસર નથી—સક્સેસન એક્ટ, ૧૯૨૫, કલમો ૧૧૨ અને ૧૧૫.

વિલ—તેની રચના—ટેસ્ટેટરનો ઇરાદો—નક્કી કરવો—સિદ્ધાંતો—કોર્ટ ઠેરવેલ કે: વિલનું અર્થઘટન કરતી વખતે ટેસ્ટેટરના ઇરાદાને પૂર્ણ કરવો જોઈએ—તેથી, વિલના વિવિધ ભાગોનું સુમેળભર્યું અર્થઘટન કરવું જોઈએ—ટેસ્ટેટરના ઇરાદાને અમલમાં મૂકવા માટે કોર્ટ વિલમાં ખૂટતા શબ્દો ઉમેરી શકે છે—પરંતુ, જ્યાં કોઈ અસ્પષ્ટતા ન હોય અને વિલની ભાષા સ્પષ્ટ હોય, ત્યાં કોર્ટે વિવાદિત પક્ષકારોમાંથી કોઈને લાભ આપવા માટે ન તો શબ્દો ઉમેરવા જોઈએ કે ન તો તેને મર્યાદિત કરવા જોઈએ.

અપીલકર્તા-વાદીના કાકીએ વાદગ્રસ્ત મિલકત અપીલકર્તા અને તેના ભાઈ જી બંનેની તરફેણમાં વિલ દ્વારા આપી હતી, જે અપીલકર્તાના પિતાની બીજી પત્નીનો પુત્ર હતો. વિલ હેઠળ આ મિલકત અપીલકર્તા અને જી ને તબદીલીના કોઈ અધિકાર વિના તેમના જીવનકાળ દરમિયાન ભોગવવા માટે આપવામાં આવી હતી. વિલમાં એવી શરત પણ રાખવામાં આવી હતી કે જો તેમને પુત્ર જન્મે તો તેવો પુત્ર તબદીલીના અધિકાર સાથે સંપૂર્ણ માલિક બનશે. જો કે, જી કોઈપણ પુરૂષ સંતાન વિના મૃત્યુ પામ્યો.

ત્યારબાદ, જી ની વિધવાએ રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ દ્વારા વાદગ્રસ્ત મિલકત સામાવાળાઓ-પ્રતિવાદીઓને વેચી દીધી. આના પરિણામે સામાવાળાઓએ અપીલકર્તાને ખાલી કરાવવા માટે અરજી દાખલ કરી. તેથી, અપીલકર્તાએ એવા ઘોષણા માટે દાવો દાખલ કર્યો કે જી ની વિધવા દ્વારા સામાવાળાઓની તરફેણમાં કરી આપવામાં આવેલ વેચાણ દસ્તાવેજ તેના પર બંધનકર્તા નથી, કારણ કે તેણીને તે વેચવાનો કોઈ અધિકાર નહોતો. ટ્રાયલ કોર્ટે દાવો મંજૂર કર્યો. હાઈકોર્ટે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલી અપીલ એવા આધારે ફગાવી દીધી કે જી ની વિધવા હિન્દુ સક્સેસન એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૧૪(૧) હેઠળ વાદગ્રસ્ત મિલકતની સંપૂર્ણ માલિક બની ગઈ હતી. તેથી હાલની અપીલ.

અપીલકર્તા વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વિલે અપીલકર્તા અને જી બંનેને મર્યાદિત અધિકાર આપ્યો હતો; જો જી પોતે મર્યાદિત અધિકાર ધરાવતો હતો તો તે તેની તરફેણમાં અથવા તેની વિધવાની તરફેણમાં સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમી શકે નહીં; અને જી ની વિધવાને વાદગ્રસ્ત વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપવાનો કોઈ અધિકાર નહોતો.

સામાવાળાઓ વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વિલનું અર્થઘટન કરતી વખતે ટેસ્ટેટ્રિક્સના હિતને ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ; જો વિલમાં શબ્દો ખૂટતા હોય તો પણ કોર્ટે ટેસ્ટેટ્રિક્સના ઇરાદાને ગોણ રાખવા માટે ખૂટતા શબ્દો ઉમેરવા જોઈએ; જો જી પાસે મર્યાદિત અધિકાર હતો તો પણ, તેના મૃત્યુ પછી, તેના પતિની કોઈપણ એસ્ટેટમાંથી ભરણપોષણના બદલામાં તેની વિધવાનો અધિકાર સદર એક્ટની કલમ ૧૪(૧) ના આધારે સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમશે અને તેથી, જી ની વિધવા વાદગ્રસ્ત વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપવા માટે સક્ષમ હતી.

હાલની કોર્ટ સમક્ષ નીચે મુજબના પ્રશ્નો ઉભા થયા:

(એ) શું વિલ હેઠળના લાભાર્થી જી ને આપવામાં આવેલ અધિકાર મર્યાદિત અધિકાર હતો?

(બી) જો જી પાસે મર્યાદિત અધિકાર હતો, તો શું તેની વિધવા સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ ની તરફેણમાં વાદગ્રસ્ત વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપવા માટે હિન્દુ સક્સેસન એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૧૪(૧) હેઠળ સંપૂર્ણ અધિકાર મેળવી શકે?

અપીલ મંજૂર કરતાં, કોર્ટે

ઠેરવેલ કે: ૧.૧. તે સુસ્થાપિત છે કે વિલનું અર્થઘટન કરતી વખતે ટેસ્ટેટરના ઇરાદાને પૂર્ણ કરવો જોઈએ. આને ધ્યાનમાં રાખીને, વિલના વિવિધ ભાગોનું સુમેળભર્યું અર્થઘટન કરવું જોઈએ. કોર્ટે વિલના કોઈપણ ભાગને વધારાના તરીકે નકારી કાઢવો જોઈએ નહીં, કારણ કે ટેસ્ટેટર વિલમાં નિર્ણયક ક્વાયટ તરીકે કોઈ વહેંચણી કરવાનો ઇરાદો રાખી શકે નહીં. તેમ કરતી વખતે, જો જરૂરી હોય તો, કોર્ટે વિલના એક ભાગની ભાષાને વિલના બીજા ભાગના સામાન્ય શબ્દોને સંપૂર્ણ અસર આપવા માટે મર્યાદિત કરી શકે છે. [૧૧૨૨-બી-સી]

શ્રીમતી પ્રમોદ કુમારી ભાટિયા વિ. ઓમ પ્રકાશ ભાટી, [૧૯૮૦] ૧ એસ.સી.સી. ૪૧૨, આધાર રાખવામાં આવ્યો.

રઘબીર સિંઘ વિ. બુધ સિંઘ, એ.આઈ.આર. (૧૯૭૮) દિલ્હી ૮૬, માન્ય રાખવામાં આવ્યું.

૧.૨. પરંતુ, આપેલ કેસમાં, કોર્ટે ખૂટતા શબ્દો ઉમેરી શકે છે અને અન્ય કોઈ કેસમાં કોર્ટે ટેસ્ટેટરના ઇરાદાને અમલમાં મૂકવા માટે વિલની ભાષા વાંચી શકે છે. જો કે, જ્યાં વિલની ભાષા અને શબ્દો સ્પષ્ટ હોય, કોઈ અસ્પષ્ટતા ન

હોય, જેને કોઈ શંકા વિના સ્પષ્ટપણે સમજી શકાય તેમ હોય, તો વિવાદિત પક્ષકારોમાંથી કોઈને પણ લાભ આપવા માટે શબ્દો ઉમેરવા કે તેને મર્યાદિત કરવા યોગ્ય રહેશે નહીં. [૧૧૨૨-ડી]

૧.૩. હાલના કેસમાં, વિલની ભાષા સ્પષ્ટ અને અસ્પષ્ટ છે. આમ ટેસ્ટેટ્રિક્સના ઇરાદા શોધવા માટે, કોઈ શબ્દ ઉમેરવાની કે મર્યાદિત કરવાની જરૂર નથી. ટેસ્ટેટ્રિક્સ તેની મિલકત તેના ભાઈના પુત્રોને, એટલે કે, એક પ્રથમ પત્નીથી એટલે કે વાદીને, અને બીજા બીજી પત્નીથી એટલે કે જી ને વહેંચી આપે છે. બંને માટે તેણી કોઈ અસ્પષ્ટ શબ્દોમાં સ્પષ્ટપણે નોંધે છે કે તેમની પાસે તબદીલીના કોઈ અધિકાર વિના મર્યાદિત અધિકાર હશે. તેણી એ પણ સ્પષ્ટપણે નોંધે છે કે જો તેમને પુત્ર જન્મે તો તેઓને તબદીલીના અધિકાર સહિત સંપૂર્ણ અધિકાર મળશે. [૧૧૨૨-ઈ-એફ]

૨.૧. જી ના મર્યાદિત અધિકારનું ભાષાના કોઈપણ ખેંચાણ દ્વારા એવું અર્થઘટન કરી શકાય નહીં કે ટેસ્ટેટ્રિક્સ જી ને અથવા તેની વિધવાને સંપૂર્ણ અધિકાર આપવા માંગતી હતી. તેઓએ તેમના લગ્નથી પુત્ર જન્મે તેવા સંજોગોમાં, પુત્રને સોંપવા માટે મિલકત રાખવાની હતી. કોઈપણ સંજોગોમાં વિધવાનો મિલકત પરનો અધિકાર હિન્દુ સક્સેસન એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૧૪(૧) ના આધારે સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમશે નહીં. તેણીનો અધિકાર માત્ર ત્યારે જ પરિણમી શકે છે, જો તેણીનો દાવો તેણીના પતિની મિલકતમાંથી ભરણપોષણના બદલામાં અધિકાર સહિતના તેણીના કોઈપણ પૂર્વ અસ્તિત્વ ધરાવતો અધિકારો પર આધારિત હોઈ શકે. પરંતુ કોઈપણ સંજોગોમાં તે ત્યાં સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમશે નહીં જ્યાં મિલકત તેના પતિ દ્વારા અન્યના લાભ માટે ટ્રસ્ટમાં અથવા તબદીલીના કોઈ અધિકાર વિના મર્યાદિત અને પ્રતિબંધિત માલિક તરીકે રાખવામાં આવી હોય. તેથી જો વિધવા તેના પતિના મૃત્યુ પછી પણ મિલકત ભોગવવાનું ચાલુ રાખે તો પણ, તેણીએ મિલકત વધુમાં વધુ તેના પતિની સમાન ક્ષમતામાં રાખી હતી પરંતુ તેણીના ભરણપોષણના અધિકાર માટે તેનો દાવો કરવા માટે નહીં. જો પતિ પાસે ટેસ્ટેટ્રિક્સ દ્વારા ભેટમાં આપેલી મિલકત સિવાય અન્ય કોઈ મિલકત હોત, તો તેણી સદર એક્ટની કલમ ૧૪(૧) હેઠળ તેના ઉપરોક્ત અધિકારનો દાવો કરી શકત, પરંતુ તેના પતિ જી ને મર્યાદિત માલિક તરીકે આપવામાં આવેલી મિલકત પર નહીં. [૧૧૨૩-બી-ડી]

વી. તુલાસમ્મા વિ. શેષા રેડ્ડી (મૃતક) કાયદેસરના વારસદારો દ્વારા, [૧૯૭૭] ૩ એસ.સી.સી. ૯૯ અને વેલામુરી વેંકટ શિવપ્રસાદ (મૃતક) કાયદેસરના વારસદારો દ્વારા વિ. કોઠુરી વેંકટેશ્વરલુ (મૃતક) કાયદેસરના વારસદારો દ્વારા, [૨૦૦૦] ૨ એસ.સી.સી. ૧૩૯, આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૨.૨. અર્થઘટનના કોઈપણ ખેંચાણ દ્વારા એવું કહી શકાય નહીં કે જી ની વિધવા તેના કોઈપણ પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા અધિકારના બદલામાં વાદગ્રસ્ત મિલકત ધરાવતી હતી. જ્યારે વિધવા સદર એક્ટની કલમ ૧૪(૧) હેઠળ તેના મૃતક પતિના સહાયક અથવા પુરૂષ સંતાનના હાથમાં તેના અધિકારનો દાવો કરે છે, ત્યારે તે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાં તેના પતિના હિસ્સાની હદ સુધી ભરણપોષણના તેના પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા અધિકારને કારણે છે. તેણી અન્ય સહાયકના હિસ્સામાંથી આવા કોઈપણ અધિકારનો દાવો કરી શકતી નથી જેમાં તેના પતિના હિસ્સાનો કોઈ પિછુછો નથી. તેથી જ્યારે સંયુક્ત હિન્દુ કુટુંબની મિલકતમાં પતિના અધિકારના સંદર્ભમાં મર્યાદિત અધિકારની વાત કરવામાં આવે છે, ત્યારે તેનો અર્થ માત્ર પતિના હિસ્સાની હદ સુધી મર્યાદિત છે. [૧૧૨૪-સી]

રામ કલી (શ્રીમતી) વિ. ચૌધરી અજીત શંકર, [૧૯ court] ૯ એસ.સી.સી. ૬૧૩; કલાવતીબાઈ વિ. સોઈયાબાઈ, [૧૯૯૧] ૩ એસ.સી.સી. ૪૧૦ અને એન. અપ્પાવુ ઉદાયન વિ. નક્ષામ્મલ, એ.આઈ.આર. (૧૯૪૯) મદ્રાસ ૨૪, બિન-લાગુ ઠેરવવામાં આવ્યા.

૨.૩. સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાં પતિના અધિકારના કેસમાં, ભલે તે મર્યાદિત હોય, તેને ભાગલા મેળવવાનો અધિકાર અથવા તેના હિસ્સાની હદ સુધી બદલી કરવાનો અધિકાર છે, જે જી વિલ હેઠળના પ્રતિબંધિત અધિકારમાં ભોગવી શક્યા ન હતા. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જી ન તો ભાગલાના અધિકારની માંગ કરી શક્યા હોત અને ન તો તેમનો આપો અધિકાર કોઈ અન્ય વ્યક્તિને બદલી શક્યા હોત. [૧૧૨૫-એફ]

૩. વિલ જી ને મર્યાદિત અને પ્રતિબંધિત અધિકાર આપે છે અને કોઈપણ સંજોગોમાં તે સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમતો નથી. જી ની વિધવાને વાદગ્રસ્ત મિલકત તેના પતિ પાસેથી વારસામાં મળી નથી કે ભરણપોષણના બદલામાં તેણી પાસે નહોતી. તેથી, હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમ ૧૪(૧) હેઠળ તે સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમવાનો પ્રશ્ન ઉભો થતો નથી. આમ, જી ની વિધવાને વાદગ્રસ્ત મિલકત તબદીલ કરવાનો કોઈ અધિકાર નહોતો અને તેથી, સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ ની તરફેણમાં વાદગ્રસ્ત મિલકતનું વેચાણ કાયદેસર ઠેરવી શકાય નહીં. [૧૧૨૬-બી]

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસડિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૯૧૪૭/૧૯૯૬.

કર્ણાટક હાઈકોર્ટના આર.એફ.એ. નં. ૪૨/૧૯૯૪ માં તારીખ ૧૯.૬.૯૫ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

અપીલકર્તાઓ તરફે રાજેશ મહાલે, આર.સી. કોહલી વતી રાઘવેન્દ્ર શ્રીવાસ્તવ.

સામાવાળાઓ તરફે એસ.એન. ભટ્ટ.

કોર્ટે ઠેરવેલ કે ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ મિશ્રા દ્વારા આપવામાં આવેલ.

વિલના મુસદ્દા તૈયાર કરવામાં નિપુણતા હોવા છતાં, ટેસ્ટેટરે તેમાં તેમના ઇરાદાઓ રેડ્યા હોવા છતાં, તેના હેઠળના દાવા માટેનો સંઘર્ષ અવિરત રહ્યો છે, તેના હેઠળના બે દાવેદારો વચ્ચેનો ખેંચતાણ તેના પ્રારંભથી જ કોર્ટ સમક્ષ વિવાદનું કારણ રહ્યો છે. સફળ થવાની પ્રબળ ઇચ્છા, ખોટા દાવાઓ માટે પણ, આવા દાવેદારોને સરળ શબ્દો અને સ્પષ્ટ ઇરાદાઓને બે સંભવિત અર્થઘટનોમાં વિભાજિત કરવા અને અર્થઘટન કરવા તરફ દોરી ગઈ છે. એટલા માટે કોર્ટે ટેસ્ટેટરના સાચા ઇરાદાઓને વેગ આપવા માટે વિવેકબુદ્ધિ અને સાવધાની સાથે વિલનું અર્થઘટન કરવું પડે છે.

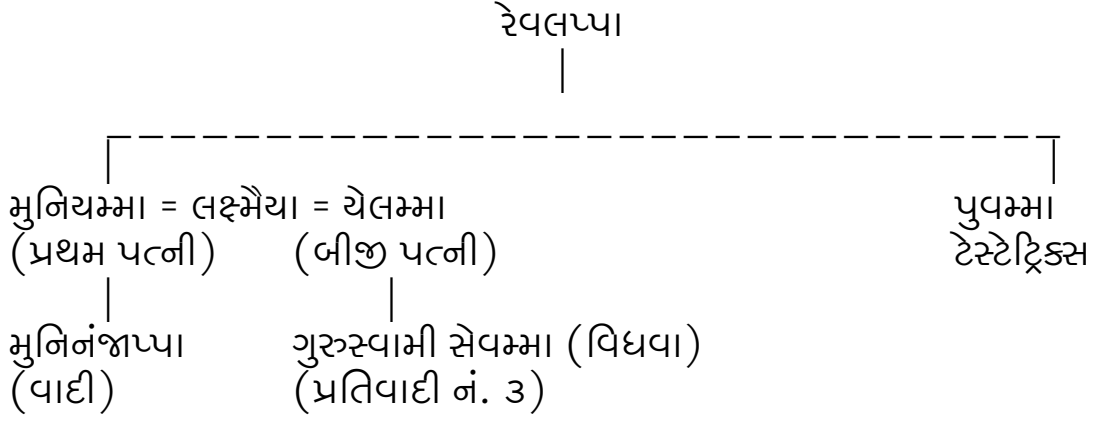
હાલની અપીલ પણ વિલના અર્થઘટન અને પરિણામે વિલ હેઠળના લાભાર્થીની વિધવાના અધિકારનો સમાન પ્રશ્ન ઉભો કરે છે. ઉભા થયેલા પ્રશ્નો નીચે મુજબ છે:

(એ) શું તારીખ ૧લી જૂન, ૧૯૪૨ ના વિલ હેઠળના લાભાર્થી ગુરુસ્વામીને આપવામાં આવેલ અધિકાર મર્યાદિત અધિકાર હતો.

(બી) જો ગુરુસ્વામી પાસે મર્યાદિત અધિકાર હતો, તો શું તેમની વિધવા સેવમ્મા સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ ની તરફેણમાં વાદગ્રસ્ત વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપવા માટે હિન્દુ સક્સેસન એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૧૪(૧) હેઠળ સંપૂર્ણ અધિકાર મેળવી શકે છે.

વિવાદોની કદર કરવા અને ઉપરોક્ત બે પ્રશ્નોના જવાબ આપવા માટે, અમે અહીં નીચે હકીકતોનું ટૂંકું મેટ્રિક્સ આપી રહ્યા છીએ જે હાલની અપીલના નિકાલ માટે આવશ્યક છે.

ટેસ્ટેટ્રિક્સ પુવમ્મા અને વિલ હેઠળના લાભાર્થીઓ વચ્ચેનો પરસ્પર સંબંધ દર્શાવતું વંશાવળી કોષ્ટક નીચે મુજબ આપવામાં આવ્યું છે:

વાદીઓ-અપીલકર્તાઓ દ્વારા આ ઘોષણા માટે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો કે ગુરુસ્વામીની વિધવા, પ્રતિવાદી નં. ૩ સેવમ્માએ પ્રતિવાદી-સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ ની તરફેણમાં કરી આપેલ વેચાણ દસ્તાવેજ તેમના પર બંધનકર્તા નથી કારણ કે તેણીને તે વેચવાનો કોઈ અધિકાર નહોતો, તેથી પ્રતિવાદી નં. ૧ અને ૨ સદર વેચાણ દસ્તાવેજના આધારે વાદગ્રસ્ત મિલકત પર કોઈ અધિકાર, હક કે હિત મેળવી શકતા નથી. પુવમ્મા વાદગ્રસ્ત મિલકતની મૂળ માલિક હતી જે વિવાદમાં નથી. વાદીએ તેના પિતા લક્ષ્મૈયા—જે પુવમ્માના ભાઈ હતા—ગુમાવ્યા જ્યારે તે ચાર વર્ષનો હતો અને પુવમ્મા દ્વારા તેની સંભાળ રાખવામાં આવી હતી. બીજી પત્નીથી જન્મેલા વાદીના ભાઈ ગુરુસ્વામી પણ પુવમ્માની સંભાળ હેઠળ આવ્યા હતા. પ્રતિવાદી નં. ૩ સેવમ્મા ગુરુસ્વામીની વિધવા છે. વાદીઓ-અપીલકર્તાઓનો કેસ એ છે કે, તારીખ ૧લી જૂન, ૧૯૪૨ ના ઉપરોક્ત રજિસ્ટર્ડ વિલ હેઠળ પુવમ્માએ વાદગ્રસ્ત મિલકત વાદી અને ગુરુસ્વામી બંનેની તરફેણમાં વહેંચી આપી હતી. વિલ હેઠળ કોઈપણ લેગેટી, વિલ હેઠળના લાભાર્થીને વાદગ્રસ્ત મિલકતના કોઈપણ ભાગને તબદીલ

કરવાનો કોઈ અધિકાર મળતો નથી, તેથી ગુરુસ્વામી અને તેમની વિધવા સેવમ્માનો તબદીલીના કોઈ અધિકાર વિના વધુમાં વધુ આજીવન હિત હોઈ શકે છે. આમ વહેંચાયેલી મિલકત, બંને, એટલે કે ગુરુસ્વામી અને તેમની વિધવા સેવમ્માના મૃત્યુ પછી, વાદી પાસે પાછી જાય છે. આ મર્યાદિત અધિકાર હોવા છતાં, સેવમ્માએ આ મિલકત પ્રતિવાદી નં. ૧ અને ૨ ને (હાલની કોર્ટમાં સામાવાળા નં. ૧ અને ૨) તારીખ ૪ થી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૦ ના રોજ રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ દ્વારા વેચી દીધી. જેના પરિણામે સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ એ વાદીને ખાલી કરાવવા માટે અરજી દાખલ કરી. આના કારણે વાદીઓ-અપીલકર્તા દ્વારા ઉપરોક્ત મુજબ હાલનો દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો. સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ દ્વારા ઊભો કરવામાં આવેલ કેસ એ છે કે ગુરુસ્વામીના મૃત્યુ પછી તેમની વિધવા સેવમ્મા હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમો ૧૩ અને ૧૪ ના આધારે સંપૂર્ણ માલિક બની ગઈ અને તેથી સદર વેચાણ દસ્તાવેજ દ્વારા આ મિલકતની તબદીલી કાયદેસર છે. પ્રતિવાદી નં. ૩ સેવમ્માએ સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ ના કેસને ટેકો આપ્યો અને વધુમાં જણાવ્યું કે તેના પતિના મૃત્યુ પછી તેણી વાદગ્રસ્ત મિલકતના કબજામાં હતી, જે તેણીના ભરણપોષણના અધિકારના બદલામાં હતી, આમ હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમો ૧૩ અને ૧૪ ના આધારે તેણી તેના પતિના મૃત્યુ પછી તારીખ ૨૩ મી ઓગસ્ટ, ૧૯૭૦ ના રોજ સંપૂર્ણ માલિક બની ગઈ.

ટ્રાયલ કોર્ટે ઉપરોક્ત વિલનું અર્થઘટન કરતી વખતે એવા નિષ્કર્ષ પર આવી કે વાદગ્રસ્ત મિલકત ગુરુસ્વામીને તબદીલીના કોઈ અધિકાર વિના તેના જીવનકાળ દરમિયાન ભોગવવા માટે વહેંચવામાં આવી હતી. જો તેને પુત્ર જન્મે, તો તેવો પુત્ર તબદીલીના અધિકાર સાથે સંપૂર્ણ માલિક બનશે. જો કે, ગુરુસ્વામી કોઈપણ પુરૂષ સંતાન વિના મૃત્યુ પામ્યા. આમ જે પ્રશ્ન વિચારણા માટે આવ્યો તે એ હતો કે, શું ગુરુસ્વામીના મૃત્યુ પછી, તેમની વિધવા ભરણપોષણના બદલામાં આ મિલકત મેળવી શકે છે, જે હિન્દુ સક્સેસન એક્ટ હેઠળ સંપૂર્ણ માલિકીમાં પરિણમી શકે છે, જો નહીં, તો શું વાદગ્રસ્ત વેચાણ દસ્તાવેજ શૂન્ય ગણાશે અને આ મિલકત એકમાત્ર હયાત વારસદાર વાદી (મુનિનંજાપ્પા) પાસે પાછી જશે. ટ્રાયલ કોર્ટે નિષ્કર્ષ કાઢ્યો કે વિલ હેઠળ ટેસ્ટેટ્રિક્સનો ઇરાદો વાદગ્રસ્ત મિલકત ગુરુસ્વામીની શાખાને વિશિષ્ટ રીતે વહેંચવાનો હતો, જોકે ગુરુસ્વામીને આજીવન હિત સાથે. આનું કારણ એ છે કે ગુરુસ્વામી અને તેમની વિધવાના મૃત્યુ પછી વાદગ્રસ્ત મિલકત વાદી પાસે પાછી જશે તેવી વિલમાં નોંધની ગેરહાજરી છે. ટ્રાયલ કોર્ટે આખરે નિષ્કર્ષ કાઢ્યો કે ગુરુસ્વામીની અને વાદીની શાખા તેમને વહેંચવામાં આવેલી વાદગ્રસ્ત મિલકતની સંપૂર્ણ માલિક બનશે. આમ વિધવા ગુરુસ્વામી શાખાની એકમાત્ર વારસદાર હોવાથી સદર મિલકત હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમ ૮ હેઠળ મેળવશે કારણ કે તેણી પરિશિષ્ટની ક્લાસ ૧ કેટેગરી હેઠળ આવે છે. તેણે વધુમાં ઠેરવ્યું કે, હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમ ૧૪(૨) લાગુ પડતી નથી. આમ પ્રશ્ન

હેઠળનો વેચાણ દસ્તાવેજ ગેરકાયદેસર કહી શકાય નહીં, તેથી વાદીનો દાવો ફગાવી દીધો. આનાથી વ્યથિત થઈને વાદી-અપીલકર્તાએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી જે પણ ફગાવી દેવામાં આવી જેમાં ઠેરવવામાં આવ્યું છે:

"જ્યાં સુધી બાબતના પ્રથમ પાસાનો સંબંધ છે, મારે એ નોંધવું જરૂરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમ ૧૪ ની જોગવાઈઓ પર આધાર રાખ્યો છે. સ્વીકાર્યપણે સેવમ્મા દ્વારા આ મિલકત તેના પોતાના અધિકારથી વારસામાં મેળવવામાં આવી ન હતી. તેણીના પતી જે દલીલ કરવામાં આવી હતી તે એ હતી કે તેના પતિના મૃત્યુ પર, તેણી ગુરુસ્વામીની એકમાત્ર હયાત વારસદાર હતી અને પરિણામે તેની એસ્ટેટ બનેલી મિલકત તેણીને મળી પરંતુ આ માટેનું સહાયક કારણ એ હતું કે ગુરુસ્વામીની પત્ની હોવાને કારણે તેણીને ભરણપોષણનો દાવો કરવાનો સંપૂર્ણ અધિકાર હતો અને કલમ ૧૪ ના પ્રોવાઈઝોના આધારે, મુખ્યત્વે તેણી ભરણપોષણ માટે હકદાર હતી તે કારણોસર, મિલકત તેણીને મળી હતી.

.....સામાવાળાઓના વિદ્વાન વકીલે આ સ્થિતિનો ગંભીરતાથી વિરોધ કર્યો છે કારણ કે તેઓ નિર્દેશ કરે છે કે કલમ ૧૪ ના અમલ દ્વારા, કલમ ૧૪ (૨) ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લીધા વિના કે હાલના કેસની હકીકતો પર, સેવમ્મા સંપૂર્ણ માલિક બની ગઈ હતી. મેં પહેલેથી જ ઠેરવ્યું છે કે વિલમાં આ મિલકતની

તબદીલીના સંદર્ભમાં કોઈ મર્યાદા વાંચવી અશક્ય છે અને આ સંજોગોમાં, કલમ ૧૪ (૨) ની જોગવાઈઓ અમલમાં આવશે નહીં. આ સંજોગોમાં ખૂબ જ સારા કારણોસર ધારાસભાએ જોગવાઈ કરી છે કે હિન્દુ પત્ની તેના પતિની મિલકતના સંદર્ભમાં સંપૂર્ણ અધિકારો પ્રાપ્ત કરશે. જ્યારે કાયદો 'સંપૂર્ણ' શબ્દનો ઉપયોગ કરે છે, ત્યારે તે ધારક જે પણ રીતે યોગ્ય સમજે તે રીતે તે મિલકતો સાથે વ્યવહાર કરવાની સ્વતંત્રતાની કલ્પના કરે છે....

મારા મતે, વિલના શબ્દો અસ્પષ્ટ અને એકદમ સ્પષ્ટ છે. તેઓ મારા મનમાં કોઈપણ પ્રકારની શંકા પેદા કરતા નથી અને કાયદામાં પણ તે ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે કે ગુરુસ્વામીના મૃત્યુ પર, તેમની પત્નીએ વિવાદિત મિલકતના સંદર્ભમાં સંપૂર્ણ અધિકાર પ્રાપ્ત કર્યો હતો."

આનાથી વ્યથિત થઈને અપીલકર્તાએ હાલની અપીલ દાખલ કરી છે.

સામાવાળા તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન કાઉન્સેલ શ્રી એસ.એન. ભટ્ટ રજૂઆત કરે છે કે, વિલનું અર્થઘટન કરતી વખતે; ટેસ્ટેટ્રિક્સના ઇરાદાને ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ અને આમ જો સદર વિલનું યોગ્ય અર્થઘટન કરવામાં આવે તો તે પ્રગટ કરશે કે ટેસ્ટેટ્રિક્સના ભાઈ લક્ષ્મૈયાને બે પત્નીઓ હતી એક મુનિયમ્મા અને બીજી ચેલમ્મા. વાદીનો જન્મ પ્રથમ પત્ની મુનિયમ્માથી થયો

હતો જ્યારે ગુરુસ્વામીનો જન્મ બીજી પત્ની ચેલમ્માથી થયો હતો. સદર વિલના અમલ સમયે વાદી અને ગુરુસ્વામી બંને નાના હોવાથી, વાદગ્રસ્ત મિલકતને અડધી-અડધી વહેંચીને તેમને મર્યાદિત અધિકાર આપવામાં આવ્યો હતો, જે એક પ્રથમ પત્નીથી જન્મેલા પુત્રની શાખામાં જાય છે અને બીજી પત્નીથી જન્મેલા પુત્રની શાખામાં જાય છે. આ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ટેસ્ટેટ્રિક્સનો ઇરાદો મિલકત સંપૂર્ણપણે બે શાખાઓમાં જાય તેવો હતો, ખાસ કરીને વિલમાં કોઈ સંદર્ભની ગેરહાજરીમાં કે જ્યાં કોઈ પુત્ર ન જન્મે ત્યાં મિલકત બીજી શાખામાં પાછી જશે. આમ સદર બે ભાઈઓનો અધિકાર ભલે મર્યાદિત હોય તો પણ જો ટેસ્ટેટ્રિક્સનો આ ઇરાદો વિલમાં વાંચવામાં આવે તો તે સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમશે. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે, કોઈપણ કેસમાં, જો ગુરુસ્વામી પાસે મર્યાદિત અધિકાર હતો, તો તેમના મૃત્યુ પછી તેમની વિધવા પાસે તેના પતિની કોઈપણ એસ્ટેટમાંથી ભરણપોષણના બદલામાં અધિકાર હોવાથી તે હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમ ૧૪(૧) ના આધારે સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમશે.

બીજી તરફ અપીલકર્તા તરફે ઉપસ્થિત વકીલ શ્રી રાજેશ મહાલે રજૂઆત કરે છે કે સદર વિલ બંને ભાઈઓને, એટલે કે, વાદી અને ગુરુસ્વામીને મર્યાદિત અધિકાર આપે છે અને જ્યારે તેમને પુત્ર જન્મે ત્યારે જ તેવો પુત્ર તેની શાખાનો સંપૂર્ણ અધિકાર પ્રાપ્ત કરશે. વધુમાં જો ગુરુસ્વામી પાસે પોતે મર્યાદિત અધિકાર હતો તો તે કાં તો તેમની તરફેણમાં અથવા તેમની વિધવાની તરફેણમાં સંપૂર્ણ

અધિકારમાં પરિણમી શકે નહીં. કોઈપણ કેસમાં, વિધવા ગુરુસ્વામી સાથેના લગ્નથી પુત્ર ન જન્મે ત્યાં સુધી આ મર્યાદિત અધિકાર ભોગવવાનું ચાલુ રાખી શકે છે, પરંતુ કોઈપણ સંજોગોમાં આ મર્યાદિત અધિકાર ભરણપોષણના બદલામાં અથવા તેણીના કોઈપણ પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા અધિકારના બદલામાં હોવાનું અર્થઘટન કરી શકાય નહીં. તેથી વિધવા સેવમ્મા પાસે સંપૂર્ણ અધિકાર હોવાનું ઠેરવતો ટ્રાયલ કોર્ટ અને એપેલેટ કોર્ટ બંનેનો ચુકાદો કાયદાની નજરમાં ટકી શકે તેવો નથી અને રદ કરવા પાત્ર છે. તેમણે ઈન્ડિયન સક્સેસન એક્ટ, ૧૯૨૫ ની કલમો ૧૧૨ અને ૧૧ spot નો પણ સંદર્ભ આપ્યો. રજૂઆત એ છે કે, કલમ ૧૧૨ સ્પષ્ટ કરે છે કે, જ્યારે ટેસ્ટેટરના મૃત્યુ સુધી અસ્તિત્વમાં ન હોય તેવી વ્યક્તિને વહેંચણી કરવામાં આવે છે ત્યારે સદર વ્યક્તિની તરફેણમાં વહેંચણી તે હદ સુધી શૂન્ય છે. હાલના કેસમાં સ્વીકાર્યપણે ટેસ્ટેટ્રિક્સના મૃત્યુ સમયે ગુરુસ્વામીને કોઈ પુત્ર જન્મ્યો ન હતો તેથી ગુરુસ્વામીના પુત્રની તરફેણમાં બીજી વહેંચણી શૂન્ય છે. જો કે, કલમ ૧૧૫ ના આધારે, જો વ્યક્તિઓના વર્ગને વહેંચણી કરવામાં આવે અને જો કેટલાક માટે તે નિષ્ક્રિય હોય, એટલે કે કલમ ૧૧૨ હેઠળ આવતા હોય, તો તેવી વહેંચણી ફક્ત આવી વ્યક્તિઓના સંબંધમાં જ શૂન્ય હશે અને બાકીના વર્ગની વ્યક્તિઓના સંબંધમાં નહીં.

સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલ વિલનો અર્થ એવો કરે છે કે ટેસ્ટેટ્રિક્સનો ઇરાદો એ હતો કે લક્ષ્મૈયાની ૧લી પત્નીથી અને બીજી પત્નીથી બનેલી બે

શાખાઓ સંપૂર્ણ માલિક બને. રજૂઆત એ છે કે, વિલમાં શબ્દો ખૂટતા હોય તો પણ, કોર્ટ ટેસ્ટેટરના ઇરાદાઓને ગોણ રાખવા માટે આ ખૂટતા શબ્દો ઉમેરવા જોઈએ. આ માટે, પ્રમોદ કુમારી ભાટિયા વિ. ઓમ પ્રકાશ ભાટી અને અન્ય, [૧૯૮૦] ૧ એસ.સી.સી. ૪૧૨ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, જે ઠેરવે છે કે વિલની રચના કરતી વખતે, કોર્ટ ટેસ્ટેટરના ઇરાદાને પૂર્ણ કરવા માટે ખૂટતા શબ્દો ઉમેરી શકે છે. આની પ્રશંસા કરવા માટે, વિલનો સંબંધિત ભાગ અહીં નીચે ટાંકવામાં આવ્યો છે:

"મારા મૃત્યુ પછી શેડ્યૂલ આઈટમ એક ઘર ગુરુસ્વામીને જશે, જે મારા ઉપરોક્ત મૃતક મોટા ભાઈ લક્ષ્મૈયાના તેમની બીજી પત્ની ચેલમ્મા દ્વારા ૪ વર્ષના સગીર પુત્ર છે અને ચેલમ્માને જન્મનારા પુરૂષ બાળકને પણ જશે જે હાલમાં ગર્ભવતી છે.

મારા દત્તક પુત્ર, સદર મુનિનંજાપ્પા માત્ર શેડ્યૂલ વન આઈટમ ઘરનો આનંદ માણશે અને તેને વેચાણ, બક્ષિસ અથવા ગીરો દ્વારા તેને તબદીલ કરવાનો કોઈ અધિકાર રહેશે નહીં. તેના પુરૂષ બાળકો તેમની ઈચ્છા મુજબ તેનો આનંદ માણી શકે છે. શેડ્યૂલ આઈટમ બે ઘરનો આનંદ સદર ચેલમ્માના પુત્ર ગુરુસ્વામી અને ચેલમ્માને જન્મનારા પુરૂષ બાળક દ્વારા માણી શકાય છે અને તેમને વેચાણ, બક્ષિસ, ગીરો વગેરે દ્વારા તેને તબદીલ કરવાનો કોઈ અધિકાર

રહેશે નહીં. તેમના પુરૂષ બાળકોને તેમની ઈચ્છા મુજબ તેનો આનંદ માણવાનો સંપૂર્ણ અધિકાર રહેશે. સદર ચેલમ્માને તેના જીવનકાળ દરમિયાન સગીર બાળકો સાથે સદર ઘરમાં રહેવાનો અધિકાર રહેશે."

રઘબીર સિંઘ અને અન્ય વિ. બુધ સિંઘ અને અન્ય, એ.આઈ.આર. (૧૯૭૮) દિલ્હી ૮૬ પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. આ કેસમાં પણ કોર્ટે ઠેરવ્યું કે, વિલનું અર્થઘટન કરતી વખતે ટેસ્ટેટરના ઇરાદાને પૂર્ણ કરવો જોઈએ. તેણે વધુમાં ઠેરવ્યું કે, આને ધ્યાનમાં રાખીને, વિલના વિવિધ ભાગોનું સુમેળભર્યું અર્થઘટન કરવું જોઈએ. કોર્ટે વિલના કોઈપણ ભાગને વધારાના તરીકે નકારી કાઢવો જોઈએ નહીં. કારણ કે ટેસ્ટેટર વિલમાં નિર્ણયક ક્વાયટ તરીકે કોઈ વહેંચણી કરવાનો ઇરાદો રાખી શકે નહીં. તેણે વધુમાં ઠેરવ્યું કે, તેમ કરતી વખતે, જો જરૂરી હોય તો, કોર્ટ વિલના એક ભાગની ભાષાને વિલના બીજા ભાગના સામાન્ય શબ્દોને સંપૂર્ણ અસર આપવા માટે મર્યાદિત કરી શકે છે.

ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંત વિવાદિત હોઈ શકે નહીં. આ દરેક કેસની હકીકતો અને વિલની ભાષા પર આધાર રાખશે. એવું બની શકે કે, આપેલ કેસમાં કોર્ટ ખૂટતા શબ્દો ઉમેરી શકે અને બીજા કેસમાં કોર્ટ ટેસ્ટેટરના ઇરાદાને લાગુ કરવા માટે વિલની ભાષાને મર્યાદિત કરી શકે. જો કે, જ્યાં વિલની ભાષા અને શબ્દો સ્પષ્ટ હોય, ત્યાં કોઈ અસ્પષ્ટતા નથી જેને કોઈ શંકા વિના

સ્પષ્ટપણે સમજી શકાય, તો પછી વિવાદિત પક્ષકારોમાંથી કોઈને પણ લાભ આપવા માટે શબ્દો ઉમેરવા અથવા તેને મર્યાદિત કરવા યોગ્ય રહેશે નહીં. હાલના કેસમાં આપણે જોઈએ છીએ કે વિલની ભાષા સ્પષ્ટ અને અસ્પષ્ટ છે. આમ ટેસ્ટેટ્રિક્સના ઇરાદા શોધવા માટે, કોઈ શબ્દ ઉમેરવાની કે મર્યાદિત કરવાની જરૂર નથી. ટેસ્ટેટ્રિક્સ તેની મિલકત તેના ભાઈના પુત્રોને, એટલે કે, એક પ્રથમ પત્નીથી, વાદી અને બીજા ગુરુસ્વામીને, બીજી પત્નીથી વહેંચી આપે છે. બંને માટે તેણી કોઈ અસ્પષ્ટ શબ્દોમાં સ્પષ્ટપણે નોંધે છે કે તેમની પાસે તબદીલીના કોઈ અધિકાર વિના મર્યાદિત અધિકાર હશે. તેણી એ પણ સ્પષ્ટપણે નોંધે છે કે જો તેમને પુત્ર જન્મે તો તેઓને તબદીલીના અધિકાર સહિત સંપૂર્ણ અધિકાર મળશે. વિલમાં ભાષા છે:

"મારા મૃત્યુ પછી શેડ્યૂલ આઈટમ એક (જે દાવાના શેડ્યૂલમાં આઈટમ નં. ૨ છે) ઘર ગુરુસ્વામીને જશે..... મારા દત્તક પુત્ર, સદર મુનિનંજાપ્પા (વાદી) માત્ર શેડ્યૂલ વન આઈટમ ઘરનો આનંદ માણશે અને તેને તબદીલ કરવાનો કોઈ અધિકાર રહેશે નહીં તેના પુરૂષ બાળક તેમની ઈચ્છા મુજબ તેનો આનંદ માણી શકે છે. શેડ્યૂલ આઈટમ બે, ઘરનો આનંદ સદર.....ગુરુસ્વામી અને ચેલમ્માને જન્મનારા પુરૂષ બાળક દ્વારા માણી શકાય છે અને તેમને તબદીલ કરવાનો કોઈ અધિકાર રહેશે નહીં..... પુરૂષ બાળકને તેમની ઈચ્છા મુજબ તેનો આનંદ માણવાનો સંપૂર્ણ અધિકાર રહેશે."

વિલમાં ઉપરોક્ત ભાષા સ્પષ્ટ છે કે ટેસ્ટેટ્રિક્સનો ઇરાદો વાદી અને ગુરુસ્વામી બંનેને મર્યાદિત અધિકાર આપવાનો હતો અને માત્ર તેમને જન્મેલા પુત્રોને જ સંપૂર્ણ અધિકાર આપવાનો હતો. જો તેમ હોય, તો એકમાત્ર મુદ્દો જે આપણી વિચારણાની જરૂર છે, તે એ છે કે ગુરુસ્વામીના મૃત્યુ પછી ગુરુસ્વામીની વિધવા સેવમ્માને કયો અધિકાર મળે છે? અમને એ ઠેરવવામાં કોઈ સંકોચ નથી કે ગુરુસ્વામીના મર્યાદિત અધિકારનું ભાષાના કોઈપણ ખેંચાણ દ્વારા એવું અર્થઘટન કરી શકાય નહીં કે ટેસ્ટેટ્રિક્સ ગુરુસ્વામીને અથવા તેમની વિધવાને સંપૂર્ણ અધિકાર આપવા માંગતી હતી. તેઓએ તેમના લગ્નથી પુત્ર જન્મે તેવા સંજોગોમાં, પુત્રને સોંપવા માટે મિલકત રાખવાની હતી. કોઈપણ સંજોગોમાં સેવમ્માનો મિલકત પરનો અધિકાર હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમ ૧૪(૧) ના આધારે સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમશે નહીં. તેણીનો અધિકાર માત્ર ત્યારે જ પરિણમી શકે છે, જો તેણીનો દાવો તેણીના પતિની મિલકતમાંથી ભરણપોષણના બદલામાં અધિકાર સહિતના તેણીના કોઈપણ પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા અધિકારો પર આધારિત હોઈ શકે. પરંતુ કોઈપણ સંજોગોમાં તે ત્યાં પરિણમશે નહીં જ્યાં મિલકત તેના પતિ દ્વારા અન્યના લાભ માટે ટ્રસ્ટમાં અથવા તબદીલીના કોઈ અધિકાર વિના મર્યાદિત અને પ્રતિબંધિત માલિક તરીકે રાખવામાં આવી હોય. તેથી જો સેવમ્મા તેના પતિના મૃત્યુ પછી પણ મિલકત ભોગવવાનું ચાલુ રાખે તો પણ, તેણીએ મિલકત વધુમાં વધુ તેના પતિની સમાન ક્ષમતામાં રાખી હતી પરંતુ તેણીના ભરણપોષણના અધિકાર માટે તેનો

દાવો કરવા માટે નહીં. જો પતિ પાસે પુવમ્મા દ્વારા ભેટમાં આપેલી મિલકત સિવાય અન્ય કોઈ મિલકત હોત, તો તેણી કલમ ૧૪(૧) હેઠળ તેના ઉપરોક્ત અધિકારનો દાવો કરી શકત પરંતુ તેના પતિ ગુરુસ્વામીને મર્યાદિત માલિક તરીકે આપવામાં આવેલી મિલકત પર નહીં. હાઈકોર્ટે હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમ ૧૪(૧) નું અર્થઘટન કરતી વખતે તેની પહોળાઈ એટલી બધી વિસ્તારીને ભૂલ કરી છે જે તેની અનુમતિપાત્ર સીમાની બહાર જાય છે જ્યારે તેણે ઠેરવ્યું કે, હિન્દુ પત્ની તેના પતિની મિલકતમાં સંપૂર્ણ અધિકાર પ્રાપ્ત કરશે અને પછી તેને આ કેસની હકીકતો પર લાગુ કર્યો. એવું લાગે છે કે હાઈકોર્ટને આ કોર્ટ દ્વારા વી. તુલાસમ્મા અને અન્ય વિ. શેષા રેડ્ડી (મૃતક) કાયદેસરના વારસદારો દ્વારા, [૧૯૭૭] ૩ એસ.સી.સી. ૯૯ માં ખૂબ પહેલા જાહેર કરાયેલ અને વેલામુરી વેંકટ શિવપ્રસાદ (મૃતક) કાયદેસરના વારસદારો દ્વારા વિ. કોઠુરી વેંકટેશ્વરલુ (મૃતક) કાયદેસરના વારસદારો દ્વારા અને અન્ય, [૨૦૦૦] ૨ એસ.સી.સી. ૧૩૯ માં પુનરાવર્તિત કરાયેલ કલમ ૧૪(૧) ના ક્ષેત્રના સંબંધમાં સ્થાયી કાયદાથી માહિતગાર કરવામાં આવી ન હતી, જે ઠેરવે છે કે સ્ત્રીને કલમ ૧૪ (૧) હેઠળ લાભ આપી શકાય છે જ્યાં તેનો દાવો તેના પતિની મિલકત પરના તેણીના પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા અધિકાર પર આધારિત હોય. વી. તુલાસમ્મા અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ઠેરવે છે કે કલમ ૧૪ (૨) એ કલમ ૧૪ (૧) ના પ્રોવાઈઝોના સ્વરૂપમાં છે. કલમ ૧૪ (૧) પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા ભરણપોષણના

અધિકારના આધારે હિન્દુ સ્ત્રીને મંજૂર કરાયેલી મિલકતને લાગુ પડે છે. કલમ ૧૪ (૨) ના ક્ષેત્રને અમલમાં મૂકતી વખતે નિર્ણયમાં ઠેરવવામાં આવ્યું છે:

"...પેટા-કલમ (૨) એવા કેસો પૂરતી મર્યાદિત હોવી જોઈએ જ્યાં હિન્દુ સ્ત્રી દ્વારા કોઈપણ પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા અધિકાર વિના ગ્રાન્ટ તરીકે પ્રથમ વખત મિલકત પ્રાપ્ત કરવામાં આવી હોય....., જેની શરતો મિલકતમાં પ્રતિબંધિત એસ્ટેટ સૂચવે છે..... જ્યાં, જોકે, હિન્દુ સ્ત્રી દ્વારા વિભાજન વખતે અથવા ભરણપોષણના બદલામાં મિલકત પ્રાપ્ત કરવામાં આવે છે, તે પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા અધિકારના આધારે છે અને આવી પ્રાપ્તિ પેટા-કલમ (૨) ના કાર્યક્ષેત્રમાં નહીં, પરંતુ પેટા-કલમ (૧) ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવશે."

સદર સિદ્ધાંતને લાગુ કરતાં, એ જોવાનું રહેશે કે સેવમ્મા તેના પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા અધિકારના આધારે તેના મૃતક પતિની મિલકતના કબજામાં છે કે આવી મિલકતમાં પ્રતિબંધિત એસ્ટેટ સૂચવતા કોઈપણ દસ્તાવેજ હેઠળ આવી મિલકત ધરાવે છે. અર્થઘટનના કોઈપણ ખેંચાણ દ્વારા એવું કહી શકાય નહીં કે, સેવમ્મા તેના કોઈપણ પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા અધિકારના બદલામાં વાદગ્રસ્ત મિલકતના કબજામાં હતી. જ્યારે વિધવા કલમ ૧૪ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ તેના મૃતક પતિના સહાયક અથવા પુરૂષ સંતાનના હાથમાં તેના અધિકારનો દાવો કરે છે, ત્યારે તે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાં તેના પતિના

હિસ્સાની હદ સુધી ભરણપોષણના તેના પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા અધિકારને કારણે છે. તેણી અન્ય સહાયકના હિસ્સામાંથી આવા કોઈપણ અધિકારનો દાવો કરી શકતી નથી જેમાં તેના પતિના હિસ્સાનો કોઈ પિછ્છો નથી. તેથી જ્યારે સંયુક્ત હિન્દુ કુટુંબની મિલકતમાં પતિના અધિકારના સંદર્ભમાં મર્યાદિત અધિકારની વાત કરવામાં આવે છે, ત્યારે તેનો અર્થ માત્ર પતિના હિસ્સાની હદ સુધી મર્યાદિત છે.

સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલે એન. અપ્પાવુ ઉદાયન અને અન્ય વિ. નદ્યામ્મલ, એ.આઈ.આર. (૧૯૪૯) મદ્રાસ ૨૪ નો સંદર્ભ આપ્યો. આ કેસમાં, એવું ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે સસરાની પણ તેની પોતાની કમાણીની મિલકતમાંથી તેની વિધવા પુત્રવધૂનું ભરણપોષણ કરવાની નૈતિક જવાબદારી છે અને તેના મૃત્યુ પર આ જવાબદારી તેના વારસદારો પર જાય છે. આ કેસ હાલના કેસની હકીકતોને લાગુ પડતો નથી. આપણે હાલના કેસમાં સસરાની મિલકત પર પુત્રવધૂના કોઈપણ દાવાનો નિર્ણય કરવાનો નથી અને વધુમાં સદર કેસમાં સસરા પોતાની કમાણીની મિલકત હોવાને કારણે સંપૂર્ણ માલિક હતા. હાલના કેસમાં વાદગ્રસ્ત મિલકત પર તેના પતિનો અધિકાર સદર વિલ હેઠળ તેના ભોગવટામાં મર્યાદિત અને પ્રતિબંધિત છે, આમ વિધવા પર તેના પતિ પાસે જે હતું તેનાથી વધુ કોઈ અધિકાર પ્રદાન કરી શકાય નહીં. તેમણે રામ કલી (શ્રીમતી) વિ. ચૌધરી અજીત શંકર અને અન્ય, [૧૯૯૭] ૯ એસ.સી.સી.

૬૧૩ નો પણ સંદર્ભ આવ્યો. આ કેસ પણ લાગુ પડતો નથી, કારણ કે વિલ હેઠળ વિધવા દ્વારા મેળવેલી મિલકત ભરણપોષણ ભથ્થાના બદલામાં હતી. આ કેસમાં વિધવાને તેના જીવનકાળ દરમિયાન ઘરમાં રહેવાનો અધિકાર આપવામાં આવ્યો હતો અને તેને તે તબદીલ કરવાથી વંચિત કરવામાં આવી હતી. જો કે, જ્યારે હિન્દુ સક્સેસન એક્ટ અમલમાં આવ્યો ત્યારે વિધવા ઘરના કબજામાં હતી. કોર્ટે ઠેરવ્યું કે તેણીએ ભરણપોષણના તેના પૂર્વે અસ્તિત્વ ધરાવતા અધિકારની માન્યતામાં મિલકત રાખી હતી. પરિણામે તેણીની મર્યાદિત એસ્ટેટ સંપૂર્ણ એસ્ટેટમાં વિસ્તૃત થઈ ગઈ.

આગળનો સંદર્ભ કલાવતીબાઈ વિ. સોઈર્યાબાઈ અને અન્ય, [૧૯૯૧] ૩ એસ.સી.સી. ૪૧૦ નો લેવામાં આવ્યો હતો. આ એક એવો કેસ હતો જ્યાં હિન્દુ વિધવાએ બક્ષિસ દસ્તાવેજ કરીને તેના પતિ પાસેથી વારસામાં મળેલી આખી મિલકત તબદીલ કરી દીધી હતી. આ એક એવો કેસ હતો જ્યાં પ્રશ્ન એ હતો કે, શું પ્રશ્ન હેઠળની મિલકત ધરાવતી વિધવા મર્યાદિત માલિક હોવાને કારણે હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમ ૧૪ હેઠળ તેનો અધિકાર પૂર્ણ કરી શકે છે. નીચેની લીટીઓ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે:

"હિસ્સાનું કોઈ વાસ્તવિક વિભાજન થયું ન હતું, છતાં કોર્ટે ઠેરવ્યું કે સદર કાયદો અમલમાં આવ્યો તે તારીખે તે તેણીના 'કબજામાં' રહેલી મિલકત હતી.

સુખરામ વિ. ગૌરી શંકર માં, એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે વિધવા સંયુક્ત હિન્દુ કુટુંબની મિલકતમાં સંપૂર્ણ માલિક હતી કારણ કે તેણી હિન્દુ વિમેન રાઈટ ટુ પ્રોપર્ટી એક્ટના આધારે તેના પતિનો જે હિત હતો તેના માટે હકદાર બની હતી. કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો કે ભલે પુરૂષ સંયુક્ત હિન્દુ કુટુંબની મિલકતમાં તેના હિત પર તબદીલીના સંબંધમાં પ્રતિબંધોને આધીન હતો, પરંતુ સદર કાયદાના આધારે હિત પ્રાપ્ત કરતી વિધવા આવા પ્રતિબંધનો ભોગ બનતી નથી. વી. તુલસીમ્મા વિ. શેષા રેડ્ડી અને બાઈ વજ્રયા વિ. ઠાકોરભાઈ ચેલાભાઈ, એવા કેસો હતા જ્યાં વિધવા ભરણપોષણના બદલામાં મિલકત 'ધરાવતી' હતી, અને તેથી, તેણી સંપૂર્ણ માલિક હોવાનું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું".

આ સંયુક્ત હિન્દુ કુટુંબની મિલકતનો કેસ હતો જ્યાં પતિને સંયુક્ત હિન્દુ કુટુંબનો સભ્ય હોવાને કારણે મિલકતમાં અધિકાર હતો, ભલે તે મર્યાદિત હોય, જે ટેસ્ટેટ્રિક્સે ગુરુસ્વામીને આપેલી મર્યાદિત અધિકારથી અલગ પાડી શકાય તેવો છે. ઉપરોક્ત કેસમાં પતિના મર્યાદિત અધિકારનો સંદર્ભ તેના હિસ્સાની હદ સુધી મર્યાદિત તરીકે લેવામાં આવ્યો છે, પરંતુ મિલકતમાં તેના હિસ્સાની હદ સુધી સ્વતંત્ર રીતે પતિનો અધિકાર અસ્તિત્વમાં હતો જ્યારે વાદગ્રસ્ત મિલકતમાં ગુરુસ્વામીને, વિલ હેઠળ જે પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે તે સિવાય અન્ય કોઈ અધિકાર નહોતો, જે તેને માત્ર તેના ભોગવટા માટે પ્રતિબંધિત કરે છે પરંતુ બદલી કરવાનો કોઈ સ્વતંત્ર અધિકાર નથી. આ બે પ્રકારના મર્યાદિત અધિકારો

વચ્ચેની વિશિષ્ટ વિશેષતા એ છે કે, સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાં પતિના અધિકારના કેસમાં, ભલે તે મર્યાદિત હોય, તેને ભાગલા મેળવવાનો અધિકાર અથવા તેના હિસ્સાની હદ સુધી બદલી કરવાનો અધિકાર છે જે ગુરુસ્વામી સદર વિલ હેઠળના પ્રતિબંધિત અધિકારમાં ભોગવી શક્યા ન હતા. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ગુરુસ્વામી ન તો ભાગલાના અધિકારની માંગ કરી શક્યા હોત અને ન તો તેમનો આવો અધિકાર કોઈ અન્ય વ્યક્તિને બદલી શક્યા હોત.

અમે અમારી સમક્ષના કેસમાં જોઈએ છીએ કે ટ્રાયલ કોર્ટ ઠેરવ્યું કે સેવમ્મા હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમ ૮ ના આધારે સંપૂર્ણ માલિક બની ગઈ છે જેને હકીકતો અને કાયદા બંને પર ટકવા માટે કોઈ આધાર નથી. અમે પહેલેથી જ નોંધ્યું છે કે ગુરુસ્વામી પાસે મર્યાદિત અને પ્રતિબંધિત અધિકાર છે, કોઈ સંપૂર્ણ અધિકાર નથી. આ કેસની હકીકતો પર તેમની વિધવાને સદર કાયદા હેઠળ ક્લાસ ૧ વારસદાર તરીકે ગણી શકાય નહીં. તેથી નીચેની બંને કોર્ટોએ સેવમ્મા સંપૂર્ણ માલિક બની હોવાનું ઠેરવવામાં ભૂલ કરી છે. તદનુસાર, ટ્રાયલ કોર્ટ અને એપેલેટ કોર્ટ બંનેના તારણો કાયદામાં અસ્વીકાર્ય છે.

ઉપરોક્ત તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને અમે એ ઠેરવીને પ્રથમ પ્રશ્નનો જવાબ આપીએ છીએ કે તારીખ ૧લી જૂન, ૧૯૪૨ ના વિલ, ગુરુસ્વામીને મર્યાદિત

અને પ્રતિબંધિત અધિકાર આપે છે જે કોઈપણ સંજોગોમાં સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમશે નહીં.

આના પરિણામે અમે એ ઠેરવીને બીજા પ્રશ્નનો જવાબ આપીએ છીએ કે સેવમ્માને આ વાદગ્રસ્ત મિલકત તેના પતિ પાસેથી વારસામાં મળી નથી કે ભરણપોષણના બદલામાં તેણી પાસે નહોતી તેથી હિન્દુ સક્સેસન એક્ટની કલમ ૧૪(૧) હેઠળ તે સંપૂર્ણ અધિકારમાં પરિણમવાનો પ્રશ્ન ઉભો થતો નથી. આમ અમે ઠેરવીએ છીએ કે સેવમ્માને વાદગ્રસ્ત મિલકત તબદીલ કરવાનો કોઈ અધિકાર નહોતો, તેથી સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ ની તરફેણમાં વાદગ્રસ્ત મિલકતનું વેચાણ કાયદેસર ઠેરવી શકાય નહીં.

આમ આ કારણો અને તારણો માટે, અમે ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટ બંનેના તારણો અને ચુકાદાને રદ કરીએ છીએ અને વાદીના દાવાને મંજૂર કરીએ છીએ. પક્ષકારો પર ખર્ચ.

વી.એસ.એસ.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી.

This is an AI-assisted translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.